

M. W.
CRAVEN

JUODOJI
VASARA

Iš anglų kalbos vertė
Dmitrijus Andrušanecas

Sofoklis

VILNIUS, 2023

Skiriama Jo. Mano geriausiai bikiulei, mano sielos draugei.

Mano kūnas naikina save.

Negaliu to sustabdyti.

Aš per silpnas, kad pajudėčiau. Mano raumenys skaidosi į aminorūgštis, kad užtikrintų energiją gyvybiniam organams. Sąnariai sustingę, juos maudžia. Rankos ir kojos tirpsta, dilgčioja, kraujui po oda keliaujant apsaugoti svarbiausių organų. Mano dantys klība, nes nyksta dantenos.

Pabaiga jau čia pat.

Aš jaučiu.

Mano kvėpavimas skubrus ir negilus. Jaučiuosi apsvaigęs. Pirmą kartą po kurio laiko noriu užmigti. Ir nebeatsibusti.

Aš jau nebepykstu.

Iš pradžių pykau. Dienų dienas rėkiau ir šaukiau dėl neteisybės. Tuomet, kai buvau tikras, kad paliksiu pėdsaką, viską atėmė vyras piktomis akimis.

Dabar aš susitaikęs.

Tai mano kaltė. Atėjau čia savo valia, norėdamas parodyti, ką suradau.

*Turėjau nujauti, kad jam nusispjaut. Mano atradimas jo nedo-
mino. Jam rūpėjo kitas dalykas.*

Taigi, prigulsiu ir užsimerksiu.

Akimirkai.

O gal kiek ilgiau...

PIRMAS SKYRIUS

Pietų Prancūzijoje gyvena paukštis giesmininkas, vadinamas sodine starta.

Jis šešių colių ilgio ir sveria mažiau nei unciją. Galva pilka, pagurklis šviesiai geltonas, o sparnų plunksnos žaviai oranžinės. Rausvas snapas bukas, akys tarsi stikliniai pipiriukai. Jo *staccato* verčia nusišypsoti visus klausytojus.

Nepaprastai gražus paukštis.

Dauguma žmonių, pamatę sodinę startą, įsigeidžia jos kaip augintinio.

Ne visi.

Kai kurie nepastebi šio grožio.

Kai kurie mato kai ką kita.

Kita – šurpiausias pasaulyje patiekalas, kuriam reikalinga sodinė starta. Tik paukštis turi būti ne nušautas, o nukankintas...

Virėja prieš mėnesį nupirko du paukščius. Nušautos sodinukės nieko vertos, todėl ji sumokėjo vyrui, kad jas pagautų. Šis paprašė po šimtą eurų už kiekvieną. Aukšta kaina, bet jei įkliūtum taip medžiojantis, bauda būtų daug didesnė.

Ji parsigabeno paukščius namo ir ėmė juos penėti taip pat, kaip virėjai penėdavo senovės romėnų puotoms, – išdūrusi akis. Abiem sodinukėms diena virto naktimi.

Naktimis jos maitinosi.

Mėnesį lesė soras, vynuoges ir figas. Jų masė padidėjo keturiskart. Pakankamai, kad būtų ką valgyti.

Patiekalas, pritinkamas karaliui.

Arba senam draugui.

Sulaukusi skambučio, virėja pati juos nugabeno per sąsiaurį.

Išlipusi Doveryje visą naktį važiavo į restoraną *Bullace & Sloe* Kambrijoje.

Tarp dviejų vakarienių dalyvių negalėjo būti ryškesnio kontrasto.

Pirmas vyras – rytietiškos išvaizdos, vilkintis puikiu kostiumu aukšta apykakle. Balti išlyginti marškiniai, sąsagos – gryno aukso. Atrodė gerai išauklėtas ir atsipalaidavęs. Veide – maloni šypsena; toks be vargo galėtų dalyvauti bet kurioje pasaulio vakarieniėje.

Kitas vyriškis vilkėjo purvu aptaškytus džinsus ir drėgną striukę. Ant valgomąjo grindų varvėjo purvas nuo jo batų. Galėtum pamanyti, kad buvo tempiamas atbulomis per dygliakrūmius. Net blausioje žvakių šviesoje buvo matyti, kad jis nervinasi ir nerimauja. Atrodo puolęs į neveltį.

Prie stalo priėjo padavėjas ir patiekė paukščius tuose pačiuose variniuose puoduose, kuriuose jie buvo paruošti.

– Manau, tau patiks šis patiekalas, – tarė kostiumuotasis. – Tai paukštis giesmininkas, vadinamas sodine starta. Šefė Jégado pati atgabeno juos iš Paryžiaus, o prieš penkiolika minučių nuskindino brendyje...

Kompanionas spoksojo į savuose taukuose spragsintį piršto didumo paukštį. Tada pakėlė akis.

– Ką turi omeny sakydamas „nuskindino“?

– Taip brendis patenka į plaučius.

– Tai barbariška.

Kostiumu vilkintis vyras nusišypsojo. Visa tai jis žinojo dar iš tų laikų, kai dirbo Prancūzijoje.

– Mes metame gyvus omarus į verdantį vandenį. Mes nutraukiame gyviems krabams čiuptuvus. Mes penime žąsis dėl jų *foie gras*. Dėl kiekvieno mūsų kąsnio kenčia gyvūnai, tiesa?

– Tuomet tai neteisėta, – atkirto džinsais mūvintis vyras.

– Visi turime teisinių problemų. Taviškės yra daug rimtesnės nei manosios, tiesa? Gali valgyti paukštį, gali nevalgyti – man visiškai nesvarbu. Bet jei nuspręsi valgyti, daryk kaip aš. Tai padės užuosti kvapų paletę ir paslėpti nuo Dievo savąjį rajumą.

Kostiumuotasis ant viršugalvio užsidėjo krakmolytą kraujo raudonumo servetėlę, o į burną įsimetė paukštį. Pro lūpų kraštą liko kyšoti tik galva. Jis krimstelėjo, ir toji nukrito į lėkštę.

Sodinė starta pasirodė plikinamai karšta. Dailiai vilkintis vyras akimirką nedarė nieko daugiau, tik mažais dažnais įkvėpimais mėgino atvėsinti ant liežuvio nugulusį paukštį. Gardūs riebalai tirpo į gerklę.

Jis palaimeingai atsiduso. Praėjo šešeri metai nuo tada, kai galėjo taip valgyti. Jis ėmė kramtyti. Burnoje susimaišė riebalai, paukščio viduriai, kaulai ir kraujas. Saldaus minkštimo ir karčių vidaus organų skonis stulbino. Burnoje tirpstantys riebalai gniaužė kvapą. Kai aštrūs startos kaulai pradrėskė danteną, pasruvęs kraujas dar labiau pagardino mėsą.

Stulbinama patirtis.

Pagaliau vyras perkando paukščio giesmininko plaučius. Burną užliejo gardusis armanjakas.

Džinsuotas vyras prie savo paukščio neprisilietė. Jis negalėjo įžiūrėti kostiumuotojo veido – šis vis dar buvo paslėptas servetėlės, – tačiau girdėjo kramtomų kaulų traškėjimą ir malonumą išduodančius atodūsius.

Prireikė penkiolikos minučių, kol kostiumuotasis sudorojo paukštį. Nusitraukęs servetėlę nusišluostė smakru tekantį kraują ir nusišypsojo.

Drėgnais džinsais mėvintis svečias kalbėjo, o kostiumuotasis klausėsi. Po kurio laiko – pirmą kartą tą vakarą – jis suirzo. Baimės šešėlis perbėgo tobulu veidu.

– Tai įdomi istorija, – tarė jis. – Deja, mes nebegalime tęsti. Atrodo, tuojau prie mūsų prisijungs kiti.

Vyras šlapiais džinsais apsisuko. Prie durų stovėjo įprastais darbiniais drabužiais vilkinti figūra. Šalia – uniformuotas policijos pareigūnas.

– Nedaug trūko. – Kostiumu vilkintis vyras papurtė galvą ir pakvietė policininkus.

Prie stalo priėjo neuniformuotas pareigūnas.

– Pone, prašyčiau eiti su mumis.

Džinsuotas vyriškis akimis ieškojo galimybės pasprukti. Padavėjas ir virėja buvo virtuvėje, todėl pabėgti pro ten nepavyktų.

Uniformuotas pareigūnas išsitraukė teleskopinę lazdą.

– Pone, nedarykite nieko kvailo, – pasakė pareigūnas civiliniais drabužiais.

– Jau per vėlu, – suurzgė džinsuotasis. Jis stvėrė nugertą vyno butelį už kaklelio ir atstatė priešais save kaip lazdą. Išbėgęs turinys dar labiau sušlapino drėgnus marškinius.

Tai priminė meksikietišką dvikovą.

Kostiumu vilkintis vyras šią sceną stebėjo su šypsena, kuri nė akimirkos nedingo nuo veido.

– Turite leisti man viską paaiškinti! – sušnypstė džinsuotas vyras.

– Rytoj turėsite tokią galimybę, – atsakė civiliniais drabužiais vilkintis pareigūnas.

Uniformuotasis metėsi kairėn.

Atsidarė durys ir pasirodė austrių padėklų nešinas padavėjas. Pamatęs, kas vyksta, iš netikėtumo paleido metalinį indą. Ledo kubeliai ir moliuskai pažiro ant grindų plytelių.

Tai buvo proga, kurios jiems reikėjo. Uniformuotas pareigūnas nusitaikė į džinsuoto vyro kojas, o kitas – į veidą. Pirmasis savo teleskopine lazda sudavė per pakinklius, o kolega kumščiu smogė tiesiai į žandikaulį.

Džinsuotas vyriškis pargriuvo. Uniformuotas pareigūnas įsirišė keliais nelaimėliui į nugarą, prispaudė galvą prie grindų ir užsegė antrankius.

– Vašingtonai Po, – tarė civiliniais drabužiais vilkintis pareigūnas, – suimu jus dėl įtarimų žmogžudyste. Jūs neprivalote kal-

JUODOJI VASARA

bėti, tačiau tai gali pakenkti gynybai, jei per apklausą nepaminėsite to, ką vėliau teks pasakyti teisme. Viskas, ką pasakysite, gali būti panaudota prieš jus kaip įkaltis.

Prieš dvi savaites:

1-oji diena

ANTRAS SKYRIUS

Anglijos kaimely užgeso mėlyna šviesa. Viktorijos laikus menančios policijos nuovados buvo nustumtos į užmarštį, sumažinus jų skaičių ir pakeitus šiuolaikiškais, gerai įrengtais, bet bedvasiais kompetencijų centrais.

Dingo ir vietiniai tvarkdariai. Dabar jie gyveno tik mintyse tų, kurie ilgėjosi senosios kaimo idilės. Šiais laikais savo teritoriją policijos pareigūnai stebėjo tik pro patrulinio automobilio langus.

Tesco turi dvigubai daugiau kiaurą parą veikiančių parduotuvių nei policija tiek pat valandų dirbančių nuovadų.

Labiausiai nepasisekė Kambrijai. Beveik trijų tūkstančių kvadratinų mylių grafystėje – geografiškai trečioje pagal dydį Anglijoje – yra tik penkios visą parą veikiančios policijos nuovados.

Šiaurės Peninuose esantis Olstonas, aukščiausiai virš jūros lygio prekybą plėtojantis miestelis, niekada neturėjo prošvaisčių. Didelis gražus policijos nuovados pastatas buvo parduotas 2012 metais, o vietoj jos įrengtas policijos *priimamasis*. Ketvirtą mėnesio trečiadienį Ideno policininkai, paskirti problemų sprendėjais, atvažiuodavo į Olstoną, įsitaisydavo vietos bibliotekoje prie stalo ir klausydavosi žmonių skundų.

Problemų sprendėjas konstebliis Grehamas Alsopas nekentė ketvirto mėnesio trečiadienio. Nekentė ir problemų sprendėjo vardo. Kai kurie skundai, kurių teko klausytis, buvo tokie bukinantys, tokie sunkiai išsprendžiami, kad rodėsi, jog visi miestelėnai kvanktelėję.

Konstelbliui ypač įstrigo vienas praėjusio mėnesio atvejis, kai atėjęs pagyvenęs vyriškis ant stalo numetė maišą šuns išmatų. Prakeiktų šuns šūdų. Vyras skundėsi, kad jam iki gyvo kaulo įgriso išmatos po prizais įvertintomis *Lady Pezance* rožėmis. Jo tvirtinimu, kaimynė tyčia leisdavo savo šlubam taksui po jomis tuštintis ir taip keršijo už pralaimėjimą kaimo parodoje. Jis pareikalavo, kad Alsopas nuvežtų ekskrementus į „laboratoriją“ ir būtų atliktas DNR tyrimas. Regis, jis nustebo sužinojęs, kad tokios „laboratorijos“ nėra, kaip nėra ir šunų DNR duomenų bazės, kuri padėtų sulyginti vieną šūdą su kitu. Tai buvo civilinė byla, todėl konstebliis patarė kreiptis į advokatą. Ir išeinant pasiimti ekskrementų maišą. Žinoma, jei tai išvirstų į žmogžudystę dėl šuns išmatų, problemų sprendėjas konstebliis Alsopas turėtų imtis tyrimo, tačiau kartais verta rizikuoti.

Ši diena žadėjo būti lengva. Biblioteka duris atvėrė devintą ir valandą iki pirmų skaitytojų pasirodymo jos erdvė priklausė tik Alsopui ir kitiems darbuotojams. Daug laiko arbatai su skrebučiais.

Tą rytą Alsopas netgi turėjo planą. Norėjo perskaityti laikraštį, o paskui nueiti į gatavo maisto užkandinę ir nusipirkti Olstono sūrio. Viena bibliotekininkė ketino išmokyti pagaminti suflė. Alsopas sumojo, kad sūrio suflė bus pats tas pasigerinti ilgokai jį pakenčiančiai žmonai prieš pranešant apie golfo kelionę į Portugaliją.

Tai buvo geras planas.

Tačiau kartais planai linkę subliūkšti ir akimirksniu virsti mėšlo krūva.

Iš pradžių jam pasirodė, kad mergina grįžta po naktinių nuotykių svetimoje lovoje. Apsirengusi paprastais ilgarankoviais marškinėliais ir juodomis tamprėmis, su vilnone kepure. Eisena netolygi ir neryžtinga, šlubčiodama kilimu ji vilko pigiais sportbačiais apautas kojas.

Sustojusi vidury bibliotekos, ėmė dairytis. Regis, neieškojo jokios konkrečios knygos. Akimis perbėgo vaikų grožinę litera-

tūrą, tuomet vietinės istorijos skyrių, autobiografijas. Matyt, sugudravo norėdama pasinaudoti tualetu. Skubrus apsiprausimas, tikėtina, kokaino takelis, o tada – taksi iki Karlailo. Olstonas neturėjo nuolatinųjų studentų, tačiau vakarėliai vis tiek vyko.

Bet... didžiąją karjeros dalį Karlailo centre patruliavęs Alsopas vis dar turėjo gerą uoslę.

Kažkas buvo ne taip.

Jo pirminis vertinimas buvo klaidingas. Mergina neatrodė susigėdusi, veikiau išsigandusi. Akys lakstė pirmyn atgal kažko ieškodamos. Ji prisimerkusi žvelgė pro dulkes, tingiai sklidančias ore, nė sekundės nesustodama ties kuo nors. Tvarkingai išrikiuotos, pagal abėcėlę išdėstytos knygos jos nedomino. Ji tyrinėjo bibliotekos darbuotojus žvilgsniu bėgiodama nuo vieno prie kito.

Kai pažvelgė į Alsopą, šis suprato, kad šįryt nebebus tobulos suflė. Ji atėjo pas jį. Pastangų iškreiptu veidu ji atšlubavo iki stalo. Atsistojusi priešais jį kaire ranka apglėbė savo liesą kūną ir sugriebė dešinę alkūnę. Galvą pakreipė į šoną. Būtų visai miela, jei taip netrikdytų.

– Ar jūs policija? – Jos balsas buvo žemas.

– Ne visi, – atsakė jis.

Išgirdusi lengvabūdišką atsakymą ji nenusišypsojo. Visai nesureagavo. Alsopas nužiūrinėjo merginą mėgindamas suprasti, kas nutiko. Neabejojo, kad kažkas tikrai tuojau nutiks.

Mergina atrodė išsekusi. Pavargusios rudos akys, regis, sumuštos, susiaurėjusios, nugrimzdusios akiduobėse. Iš po kepurės styrantys susivėlę, silpni, nušiurę plaukai įrėmino griežtą veidą. Išblyškę skruostikauliai išsišovę, purvina oda išvagota ašarų pėdsakų. Aplink burną susimetusios baltos apnašėlės. Liaunas kūnas. Ne liekna kaip modelis, o sulysusi. Prastai valganti.

Alsopas apėjo stalą ir ištraukė kėdę. Mergina dėkinga prisėdo. Jis grįžo į savo vietą, sunėrė pirštus ir atrėmė į smakrą.

– Dabar, brangioji, kuo aš galiu tau padėti? – Jis priklausė senajai policininkų kartai ir neturėjo įpročio kreiptis lyties požūriu neutralia forma.

Ji neatsakė. Žiūrėjo kiaurai pro jį. Alsopo čia galėjo ir nebūti.

Viskas gerai. Jis įpratęs bendrauti ir žino, kad atėjus laikui žmonės išsipasakoja.

– Kodėl gi nepradėjus nuo lengvesnio klausimo? Kodėl tau nepasakius savo vardo?

Ji sumirksėjo ir, regis, pagaliau išsilaisvino iš transo, tačiau vis dar neįstengė ištarti vardo.

– Ar žinai, kas yra vardas? Kiekvienas jį turi, tiesa?

Ji vis dar nesišypsojo.

Tačiau pasakė, kaip buvo vadinama.

Alsopas suprato patekęs į bėdą.

Pateko jie visi.